

Історичні, філософські, правові й кадрові проблеми фізичної культури та спорту

УДК 796.071(477)(092)"364"

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ СПОРТСМЕНІВ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Лідія Завацька¹, Оксана Ільків², Катаріна Завацька¹,
Вадим Коваль¹, Юлія Сніжко¹

¹Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені акад. Степана Дем'янчука, м. Рівне, Україна, liz6050@ukr.net;

²Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, м. Львів, Україна, Oilkiv63@ukr.net

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2023-03-03-11>

Анотації

У статті обґрунтовано *актуальність* і важливість діяльності українських спортсменів під час російської агресії на інформаційному фронті щодо допомоги Збройним силам України (ЗСУ), підтримки розвитку спорту й боротьби за відсторонення російських і білоруських спортсменів від участі в міжнародних змаганнях. Звернуто увагу на складність процесів змагальної й тренувальної роботи на тимчасово окупованих територіях у зв'язку зі знищенням спортивної інфраструктури, евакуацією в інші регіони та за межі країни. Тому *метою дослідження* є висвітлення діяльності відомих спортсменів, викликаній повномасштабним уторгненням росії в Україну. *Методи дослідження* – теоретичний аналіз соціальної практики, методи узагальнення, порівняння, огляд наукових аналітичних джерел та інформації з електронних ресурсів. Як стверджується й обґрунтовується в статті, багато відомих та успішних українських спортсменів роблять вагомий внесок у прискорення нашої перемоги через поширення інформації про війну в Україні й активну участь в організації численних благодійних проєктів зі збору коштів, при цьому вносячи і свої власні. Підкреслено важливість участі спортсменів в інформаційній та волонтерській діяльності, допомагаючи залучити міжнародну спільноту до підтримки України й дистанціюватися від росії. Тим самим вони підтверджують свою національно-патріотичну позицію і єдність усього народу України проти окупантів.

Поширення своєї позиції провідними спортсменами в ЗМІ, електронних мережах, на різних заходах для багатьох людей за кордоном відкриває очі на російську агресію та події в нашій країні, розвінчує недостовірні інформаційні атаки росії. Стверджується, що це викликає позитивне сприйняття, змінює ставлення до України й українців від індивідуального до співчутливого, викликаючи обурення геноцидом, жорстокістю та дикунством агресора й повагу до нашої нації, а також готовність багатьох держав-партнерів підтримати ізоляцію російських і білоруських спортивних структур на міжнародному рівні.

Ключові слова: українські спортсмени, міжнародні спортивні змагання, спортивна інфраструктура, російська агресія, допомога ЗСУ, благодійні акції.

Lidiya Zavatska, Oksana Ilikiv, Katarina Zavatska, Vadim Koval, Yuliia Snizhko. Activities of Ukrainian Athletes During the Russian Aggression Period. The article substantiates the relevance and importance of the activities of Ukrainian athletes during the Russian aggression period, assistance to the Armed Forces of Ukraine (AFU), support for the development of sports and the struggle to exclude Russian and Belarusian athletes from participation in international competitions. Attention is drawn to the complexity of the processes of competition and training in the temporarily occupied territories due to the destruction of sports infrastructure, evacuation to other regions and outside the country. Therefore, the purpose of the study is to highlight the activities of famous athletes after Russia's full-scale invasion of Ukraine. **Research Methods:** theoretical analysis of social practice, methods of generalisation, comparison, review of scientific analytical sources and information from electronic resources. As the article argues and substantiates, many well-known and successful Ukrainian athletes are making a significant contribution to accelerating our victory by

spreading information about the war in Ukraine and actively participating in the organisation of numerous charity fundraising projects, while making their own contributions. The importance of athletes' participation in information and volunteer activities is emphasised, helping to engage the international community in supporting Ukraine and distancing themselves from Russia. By doing so, they confirm their national and patriotic position and the unity of the entire Ukrainian people against the occupiers. The dissemination of their position by leading athletes in the media, electronic networks, and at various events opens the eyes of many people abroad to Russian aggression and events in our country, and debunks Russia's false information attacks. The authors argue that this causes a positive perception, changes the attitude towards Ukraine and Ukrainians from indifferent to sympathetic, causing outrage at the genocide, cruelty and savagery of the aggressor and respect for our nation, as well as the readiness of many partner states to support the isolation of Russian and Belarusian sports structures at the international level.

Key words: Ukrainian athletes, international sports competitions, sports infrastructure, Russian aggression, assistance to the Armed Forces of Ukraine, charity events.

Вступ. 24 лютого 2022 р. торкнулося кожної сім'ї, кожної людини в Україні, у тому числі й спортивної галузі. Це не могло оминати жодного виду спорту, жодної команди та жодного спортсмена, перед якими, як і перед усім українським народом, постали завдання, спрямовані на захист Батьківщини й наближення нашої перемоги.

Надумані Кремлем для виправдання своєї агресії боротьба з нацизмом, припинення геноциду російськомовного населення на Сході України, звинувачення ЗСУ у військових діях проти ОРДЛО – брехливі твердження, які не підкріплюються ніякими фактами. Тому актуальність участі відомих спортсменів в інформаційній боротьбі є дуже важливою в нинішній ситуації з розвінчування брехливої російської пропаганди. Українське мовлення на закордон, потрібно визнати, не конкурент російському. У цьому зв'язку донесена реальна оцінка ситуації відомими людьми, у тому числі й спортсменами, працює на підтримку України, чинить спротив брехливим інформаційним атакам ворога, розвінчує наративи російської пропаганди й тим самим наближає нашу перемогу. Це дуже важливо навіть тому, що широкомасштабне вторгнення російського агресора на територію суверенної України ще й досі частина європейських та американських журналістів називає це українським конфліктом.

Мета дослідження – висвітлення цілеспрямованої діяльності спортивних федерацій України, відомих спортсменів під час воєнного стану в допомозі ЗСУ, інформаційній і волонтерській діяльності, у підтримці розвитку спорту, в обґрунтуванні необхідності відсторонення російських та білоруських спортсменів від участі в міжнародних змаганнях, Олімпійських і Паралімпійських іграх.

Методи дослідження – теоретичний аналіз соціальної практики, методи узагальнення, порівняння, огляд наукових аналітичних джерел та інформації з електронних ресурсів.

Результати дослідження. Зрозуміло, що в перші дні повномасштабного вторгнення людям було не до спорту – на перший план вийшли питання виживання та безпеки як в особистому плані, так і стосовно Української держави загалом. Відважні патріоти, серед яких виявилось багато українських спортсменів, вишикувались у черги біля військкоматів, активні та небайдужі громадяни зосередилися на питаннях невідкладної й різнопланової допомоги ЗСУ та досягли в цьому значних успіхів. Водночас уражені наслідками руйнівних бомбардувань, у тому числі й великої кількості спортивної інфраструктури, і наступом російських військ на широкій лінії фронту, досить багато людей зі сфери спорту, передусім жіночого та юнацького, поодинокі або в складі команд змушені були виїхати за межі країни.

Варварство окупантів, як свідчить аналіз, справило сильне враження, викликало обурення й міжнародної спортивної спільноти. Тому закономірно, що багато організацій у світі спорту підтримали Міжнародний олімпійський комітет, який закликав усі міжнародні федерації з видів спорту відсторонити спортсменів Росії та Республіки Білорусь від усіх змагань. У багатьох публікаціях засобів масової інформації (ЗМІ) обґрунтовувалися позиції міжнародних спортивних структур про ізоляцію спортсменів із країни-агресора від участі в змаганнях. Так, ухвалено рішення про виключення російських, а також білоруських спортивних структур і недопуск їхніх представників до участі в змаганнях, у тому числі найвищого рівня, як відсторонення збірної Росії з футболу у чемпіонаті світу у Катарі в 2022 р., а також позбавлення права збірної російської федерації до відбіркових змагань на Євро-2024 та до чемпіонату світу-2030.

Крім того, російські й білоруські збірні з хокею відсторонені від участі в міжнародних змаганнях і не змогли виступити в чоловічих та жіночих чемпіонатах. Скасовано два чемпіонати світу, які повинні були відбутись у Росії у 2023 р.

Водночас потрібно зауважити, що від змагального процесу усувають не всіх спортсменів із російської федерації й білорусі. В одних випадках їх допускають, так би мовити, під нейтральним прапором, в інших – для повернення їм достатньо засудити російське воєнне вторгнення в Україну. Однак дві професійні федерації чоловічого (АТР) і жіночого (ВТА) тенісу, що не підпорядковані міжнародній федерації тенісу (ІТФ), проігнорували це побажання МОК.

У низці соціально-політичних видань, спортивній пресі [18] обговорювалася недопустимість того, що міжнародні федерації в окремих видах спорту, наприклад у боксі (ІВА) та шахах (FIDE), досі очолюють росіяни. Як наслідок, ситуація з відстороненням російських спортсменів там значно складніша, а подекуди взагалі кричуща – нещодавно на юніорському чемпіонаті Європи з боксу, коли навіть намагалися застосувати санкції до української збірної. Неприглядною та неприпустимою залишається й ситуація в міжнародному тенісі, за винятком окремих змагань, передусім командних.

Можна стверджувати що, безперечно, увесь цивілізований спортивний світ підтримує Україну. Нашим атлетам і командам із різних видів спорту допомагають під час підготовки та сприяють в організації виступів у більшості країн – передусім ідеться про наших сусідів, зокрема Польщу, на теренах якої українці регулярно проводять матчі найвищого рівня з футболу й змагання з інших видів спорту. І наші атлети та спортивні колективи віддячують усім своїм прихильникам в Україні та за кордоном численними гучними і яскравими перемогами. Лише за недавній час можна згадати вдалі виступи українських легкоатлетів, борців, футбольних, волейбольних, футзальних команд.

Водночас деяким нашим командам з ігрових видів спорту доводилось інтегруватись у чемпіонати інших країн, зокрема в польський і німецький, у зв'язку тим, що не проводились усеукраїнські змагання з ігрових й інших видів спорту.

В аналізі останніх наукових досліджень і публікацій багатьох авторів [6; 7; 8; 9], інтерв'ю й публікацій у ЗМІ відомих спортсменів підкреслюється важливість інформаційної безпеки України, необхідність протидії негативним зовнішнім інформаційно-психологічним впливам російської пропаганди, а також формування позитивного іміджу України у світі, донесення до міжнародної спільноти достовірних і правдивих відомостей про наслідки військової агресії в Україні, розвінчування ворожої дезінформації й недостовірного її висвітлення в ЗМІ росії.

У зв'язку з цим потребувала змін нормативно-правова база. Тому Національні федерації з різних видів спорту прийняли низку актуальних рішень для доповнення положень з Указів Президента України та органів виконавчої влади [1, 2]. Так, потрібно зазначити, що здійснено заходи правового врегулювання відносин у сфері професійного спорту в період війни. Прийнята нормативно-законодавча база визначає особливий порядок реалізації свободи пересування професійними спортсменами. Наприклад, Постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2022 р. № 615 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. № 57 і від 3 березня 2022 р. № 194» врегульовано питання виїзду за кордон суб'єктів правовідносин у сфері професійного спорту строком на 30 днів. Серед категорій спортсменів, що мають таке право, визначено спортсменів, які включені до складу національних збірних команд з олімпійських, неолімпійських видів спорту й видів спорту осіб з інвалідністю; тренерів зі складу національних збірних команд України, які забезпечують підготовку спортсменів, уключених до складу національних збірних команд України з олімпійських, неолімпійських видів спорту та видів спорту осіб з інвалідністю; спортивних суддів й інших фахівців, що забезпечують, зокрема, організаційний, науково-методичний, медичний супровід, антидопінговий контроль щодо підготовки спортсменів, які включені до складу національних збірних команд України з олімпійських, неолімпійських видів спорту та видів спорту осіб з інвалідністю на підставі рішення Міністерства молоді і спорту України про включення таких осіб до складу учасників спортивного заходу [3].

Унаслідок російської агресії, як свідчить аналіз соціальної практики, багато видів спорту не мають змоги проводити змагальну чи повноцінну тренувальну діяльність, особливо в східних районах країни. За статистичними даними, там окупантами знищено багато спортивних споруд, у зв'язку з цим були евакуйовані спортивні організації обласної й комунальної власності. Із Донецької області з Бахмута евакуйовано спеціалізований спортивний коледж, який перемістили в Полтавську ДЮСШ. Значна кількість спортсменів не мають можливості продовжувати тренування, які вони мали до 24.02.22.

«228 українських спортсменів і тренерів загинули за рік російської агресії проти України! 228!» – про це заявив Президент Володимир Зеленський у відеозверненні 10.02.2023 р. до учасників саміту міністрів спорту держав-партнерів [5].

В Україні через військову агресію росії, за відомостями Міністерства молоді і спорту (5.10.2023 р.), постраждало 344 спортивних об'єкти, 95 зруйновано повністю.

Незважаючи на труднощі, які принесла війна, Міністерство молоді і спорту України здійснює щомісячну виплату стипендій спортсменам та тренерам, організовує Всеукраїнські змагання, але відмінено Всеукраїнські змагання, які є відбірковими до Міжнародних змагань. Деякі тренуються за кордоном. Вивчення думки представників владних структур, спортивної громадськості засвідчує, що кожна спортивна перемога, на їхнє переконання, є важливою для України. Переможні виступи в час війни мотивують українців. Приємно чути, як звучить наш гімн і майорить синьо-жовтий прапор на міжнародних спортивних аренах. Це все викликає інтерес до нашої Батьківщини. Як говорить легкоатлетка Тетяна Завидюк з Івано-Франківська, своїми перемогами спортсмени показують, як вони люблять свою країну, привертають увагу до війни в Україні, доводять, що українці – це мужня й сильна нація. Завдяки цьому Україну більше поважають, більше допомагають та вірять у нашу перемогу [10].

В основних доктринальних документах [4] у сфері формування національної безпеки України, як зазначає [9], акцентовано увагу на загрозах інформаційного характеру й передбачено відповідні заходи невійськового характеру з протидії їм.

Крім того, наші знані й успішні українські спортсмени, такі як Андрій Шевченко, Роман Зозуля, Андрій Ярмоленко, Еліна Світоліна, Дар'я Білодід, Ганна Різатдінова, Ольга Харлан, Анна Рижикова, Ольга Полук та багато інших, роблять вагомий внесок не лише в інформаційну боротьбу на міжнародному рівні, але й активно долучаються до численних благодійних проєктів для матеріальної підтримки своєї країни, при цьому жертвуючи власні кошти, беруть участь у волонтерській діяльності для підтримки ЗСУ.

На слова великої поваги та щирої вдячності, безперечно, заслуговують відомі й успішні спортсмени з інших країн світу, які підтримують Україну та український спорт як у моральному, так і в матеріальному плані. Серед них – Енді Маррей, Майк Тайсон, Рафаель Надаль, Роберт Левандовскі, Іга Свійонтек, Стефанос Ціціпас і чимало інших видатних спортивних особистостей.

Наші атлети, обґрунтовуючи необхідність відсторонення від змагань спортсменів країни-агресора, на різних пресконференціях, в інтерв'ю, у соціальних мережах доводять, що політика російської федерації не може бути зрозумілою жодній адекватній людині. Вона побудована на підступності, брехні, жорстокості. Загальнолюдські цінності, мораль, доброта, честь і гідність – це не про них. Розв'язана росією війна позбавлена і смислу, і мети. Вони поставили за мету знищити Україну як незалежну країну, знищити українську ідентичність, цивілізований, працьовитий, доброзичливий, гуманний народ із давньою культурою та історією. Це дуже актуально ще й тому, що в деяких країнах Європи: Німеччині, Угорщині, Словаччині, Сербії – росія своєю брехливою пропагандою активізує проросійські настрої, переконує європейців, що це український конфлікт, що український націоналізм становить загрозу не лише для росії, але й для демократичної Європи.

Російська федерація сьогодні, як підкреслюють відомі українські та зарубіжні політики, політологи, відомі представники спорту й інших галузей, є найбільшою загрозою для загального світопорядку. Це імперія зла, небезпека незалежності та права націй на самовизначення. Оскільки росія поступає підло, підступно з усім світом й у всіх сферах, можемо судити про те, як нечесно вони поступали в спорті. Уживання допінгу спортсменами росії поставлено на конвеєр під контролем спортивних функціонерів. Уже деякі дискваліфіковані спортсмени російської федерації, які були не допущені до участі з 2016 р., нині виступають під прапором МОК.

Тому виступи наших спортсменів на різноманітних змаганнях, благодійних заходах, численні публікації в соціальних мережах для багатьох людей за кордоном відкривають очі на російську агресію й події в Україні. У своїх інтерв'ю, на зустрічах із глядачами, уболівальниками вони доносять правду про ситуацію в Україні, допомагають залучити до підтримки України та засудити дії російського агресора. Для всіх стає зрозуміло, що війна проти України наочно підтверджує жорстокість, небачену агресію, мародерство, яких у Європі не було з часів Другої світової війни. Україна, відповідно до статуту ООН, має право чинити захист своїх міжнародно визнаних кордонів і реалізувати своє право на самооборону. Українські спортсмени доносять інформацію не лише про російську агресію в Україні, про факти терору, але й переконливо обґрунтовують, що українська армія захищає не тільки Україну, але й весь демократичний світ від небезпеки тоталітаризму та імперських амбіцій росії, яка становить загрозу світу й веде його до глобальної катастрофи, погрожуючи ядерною небезпекою.

Голос спортсменів дуже важливий і для світу, і навіть для росіян, яких важко зрозуміти за підтримку розв'язаної війни й шанування свого вбивці-президента, котрий робить росію ще більш бідною, уразливою, ізольованою та відторгнутою. Росіяни повелися на брехливу пропаганду, що в ОРДЛО відбувся геноцид і вони прийшли його припинити, але даних про це, конкретних фактів узагалі не існує. Саме росія вісім років займалася провокаціями та ігнорувала всі ініціативи про перемир'я, про розведення військ, про невикористання важкої зброї. А східні, російськомовні території України, які вони начебто прийшли звільнити, найбільше постраждали, перетворилися на випалену землю.

Представники різних видів спорту зі здивуванням й обуренням відзначають, що жоден російський спортсмен не написав і не поцікавився, які події насправді відбуваються в Україні. Тому вони є частиною агресії та кремлівської пропаганди, а спорт не є й не може бути поза політикою. Тут доречно згадати твердження американського президента Джона Кеннеді «... престиж нації – це політ на Місяць та золоті олімпійські нагороди ...» [17].

Про те, що адекватних російських спортсменів дуже мало, свідчить той факт, що лише одиниці з них виступили проти війни й засудили агресію росії проти України, говорила в інтерв'ю відома легкоатлетка, нині депутат Верховної Ради Ольга Саладуха. «Якщо спортсмени розділяють позицію влади, навіть своїм мовчанням, то їм не місце у світовому співтоваристві», – вважає вона. Дуже мало російських спортсменів засудили повномасштабне вторгнення в Україну й агресивну політику кремля [11].

Поодинокі випадки підтримки з боку росіян були шляхом приватних СМС: «Тримайтеся, ми з вами, але ми не можемо ...» Бояться, що за це можуть отримати покарання. Перша росіянка, яка відкрито засудила агресію росії в Україні – це тенісистка Дарія Касаткіна – 12 номер світового рейтингу ВТА. Пізніше свою позицію щодо російської агресії висловив тенісист Андрій Рубльов.

У зв'язку з тим цілком зрозуміло, чому українські спортсмени закликають ізолювати російських і білоруських спортсменів від участі в олімпійських змаганнях. Як правильно висловився скелетоніст, учасник Олімпійських ігор Владислав Гераскевич, називаючи російських спортсменів амбасадорами пропаганди війни та вбивства мирних українців. Він на собі відчув прямі погрози від російських бобслеїстів щодо його чіткої проукраїнської позиції та закликів до бойкоту росіян на міжнародній арені.

Відомі спортсмени, спортивні структури, національні федерації виконують величезну волонтерську діяльність у підтримці ЗСУ, розвитку дитячого та юнацького спорту, в організації для цього різноманітних акцій. У цьому напрямі потрібно відзначити активну роботу Федерації тенісу та провідних тенісистів України.

Під час проведення відкритого чемпіонату з тенісу в США зібрано 2 млн доларів і передано в Україну для допомоги постраждалим від розв'язаної росією війни. У благодійному матчі «Tennis Play for peace» узяли участь світові зірки тенісу: Рафаель Надаль, Іга Свйонтек, Марія Саккарі, Стефанос Ціціпас, Корі Гауфф та ін. Від України виступали Даяна Ястремська, Катаріна Завацька, Ольга Савчук і Сергій Стаховський.

У червні 2022 р. в Кракові проведено благодійний тенісний захід для допомоги Україні. Його організатором виступила перша ракетка світу, польська тенісистка Іга Свйонтек. Вона активно підтримує Україну з початку повномасштабного російського вторгнення й постійно носить синьо-жовту стрічку кольорів прапора України. У цьому заході взяли участь зірки тенісу Сергій Стаховський, Еліна Світоліна, Агнешка Радванська. Зібрано 2 млн злотих (422 тис. євро) для допомоги українським дітям.

У рамках відкритого чемпіонату Australian Open 11 січня 2023 р. «Tennis Play for peace» були проведені благодійні матчі на підтримку України.

Найкращі тенісисти світу на чолі з легендарним іспанцем Рафаелем Надалем провели серію показових матчів. Україну на цьому тенісному вечорі представляли Марта Костюк, Даяна Ястремська та Олексій Крутих.

Серед зірок тенісу в заході взяли участь американка Корі Гауфф, гречанка Марія Саккарі, американець Френсіс Тіафо, австралієць Алекс де Мінаур, британець Енді Маррей, болгарин Грігор Дімітров, німець Александр Зверев й ін. Відбувся виставковий матч між 98-річним українцем Леонідом Станіславським і його однолітком-австралійцем Генрі Янгом. На цій акції зібрано 200 тис. доларів, які передали на гуманітарні потреби України.

На благодійному вечорі першої ракетки України Еліни Світоліної, який проходив у яхт-клубі Монако 2 грудня 2022 р., збрали 170 тис. євро на генератори. «Жодні ракети, обстріли та атаки не зламують українців», – сказала організатор благодійного заходу [12]. Еліна Світоліна на початку

червня 2022 р. стала другим амбасадором платформи UNITED 24, яка збирає кошти для України. Фондом Еліни Світоліної передано понад 1,2 млн доларів.

Багато зарубіжних спортсменів допомагають матеріально Україні. Трьохкратний чемпіон турнірів «Великого шолома» британець Енді Маррей усі свої призові у 2022 р. передав Міжнародному фонду ЮНІСЕФ для підтримки дітей України.

Зірка тенісу швейцарець Роджер Федерер збирав кошти для допомоги Україні та організував відпочинок дітей України у таборах Швейцарії.

На спортивному фронті України відзначилися представники багатьох видів спорту, які чимало зусиль спрямовують на прискорення нашої перемоги. Футболіст Сергій Ребров, який був тренером клубу Аль-айн в Об'єднаних Арабських Еміратах, разом з іншими українськими футболістами створили спільний чат для допомоги армії. Усі футболісти, які грають за кордоном, підтримали цю ініціативу й передали по одному мільйону євро на потреби ЗСУ. Серед них – Андрій Ярмоленко, Олександр Зінченко та ін. Сергій Ребров також передав два автомобілі для захисників Харківського напрямку. Крім того, він допомагає і для дітей, і на ліки, і на будь-які інші потреби, які зараз є необхідними.

Серед тих, хто зі зброєю захищає Україну (змінити кросівки на берці) – футболісти Юрій Вернидуб, Олександр Алієв, Артем Федецький, Владислав Козачок, Олег Лужний, Андрій Богданов, тенісисти Сергій Стаховський, Андрій Медведєв, Олександр Долгополов й ін.

Із перших днів війни приєдналися до захисту країни Олександр Усик і Василь Ломаченко, які проходили службу в територіальній обороні Києва та Білгорода-Дністровського. Обидва боксери поєднували службу з підготовкою до виступів у матчах-реваншах. Звертаючись до росіян, О. Усик сказав: «Ви воюєте не з нашим урядом, не з нашою армією – ви воюєте з народом. Це наша земля, ми тут вдома і не ми до вас прийшли. Нас не треба звільняти» [13].

Болючою для українського спорту є те, що процес підготовки національних збірних України з різних видів спорту до Олімпійських і Паралімпійських ігор у Парижі 2024 р. ускладнюється тим, що не прийнято рішення про недопуск російських і білоруських спортсменів.

Президент Міжнародного паралімпійського комітету, член МОК Ендрю Парсонс засудив російське вторгнення в Україну та обхід нею олімпійського перемир'я, підкресливши, що параолімпійські спортсмени змагаються один з одним, а не «проти», і що «21 століття – це час діалогу та дипломатії, а не війни й ненависті» [14].

Член МОК Фрейд Ріді запевнив, що якщо агресія проти України триватиме, то шанси росії й білорусі виступити на літніх Олімпійських іграх 2024 р. в Парижі знизяться до нуля. Скасовано трансляцію з Олімпійських ігор у росії та білорусі.

Раніше президент МОК Томас Бах говорив, що не можна допускати, аби росія використовувала спорт для просування своїх політичних інтересів. Поки російська федерація намагається знищити український народ і підкорити інші країни Європи, її представникам не місце в спортивній спільноті світу. На сьогодні він висловлює не таку чітку позицію.

Позиція МОК зазнала критики з боку української влади та наших міжнародних партнерів. Зокрема, країни Балтії й Польща, а також представники олімпійських комітетів Норвегії, Швеції, Ісландії, Фінляндії та Данії офіційно звернулися до МОК із закликом не допускати на Олімпіаду представників країни-агресора та її союзника.

Уже 27 лютого 2022 р. представники українського спорту почали відправляти листи в МОК, НОК багатьох країн про відсторонення росіян від участі в Паралімпійських іграх, які відбулися 4 березня 2022 р. в Пекіні.

Із цього питання до президента МОК звертались особисто відомі українські спортсмени, зокрема Катерина Климюк. Українська легкоатлетка, бронзова призерка Олімпійських ігор в естафеті, чемпіонка Універсіади, член комісії WORLD ATHLETICS Ганна Рижикова також висловила проти допуску росіян до Олімпіади в Парижі. «Я вважаю, що не можна допускати росіян до Олімпійських ігор та будь-яких інших змагань. Вони й раніше не поважали олімпійські принципи (використовували допінг для перемог і навіть мали державну систему, що покривала їх), а зараз просто порушують їх! Бо головна ідея Олімпіади – це боротьба за мир, мирне співіснування мешканців планети, повага та порозуміння між народами. Про що можна говорити, коли росіяни розпочали війну, жорстоко винищують український народ і зрівнюють цілі міста із землею? Ніхто з російських спортсменів не висловився проти війни, але ми бачили та чули багато висловлювань на підтримку війни», – озвучила свою позицію Ганна Рижикова [15].

Чемпіонка світу зі стрибків у висоту, переможниця Діамантової ліги Ярослава Магучіх так висловилася з приводу відсторонення російських і білоруських спортсменів: «Я не хочу бачити вбивць у секторі для стрибків ...» [16].

Жан Беленюк (Олімпійський чемпіон, депутат Верховної Ради) підтверджує, що російські спортсмени підтримують агресію своєї влади проти України. Він навів приклад позиції росіянина Романа Басова – дворазового чемпіона Олімпійських ігор, який офіційно підтримав війну в Україні й політику Путіна. Тому з такими представниками спорту росії боротися дивно і таких у росії багато.

Амбасадор проекту «Спортивний фронт», призер Олімпійських ігор, гімнаст Олег Верняєв змушений був покинути Донецьк через російську агресію. Він вважає, що російські спортсмени, які підтримали війну, значить беруть у ній безпосередню участь. Він стоїть на тому, що Донецьк був, є й буде українським. Ті, хто так прагне «руського міра», мають їхати в росію. Він переконливо висловлює чітку позицію, що всіх російських і білоруських спортсменів, які підтримують повномасштабне вторгнення та риторичку кремля, слід довічно дискваліфікувати. Вважає, що російські спортсмени, справді сліпо вірять у так звану спецоперацію, але доводити їм щось немає сенсу, ніяких доводів. Маючи потужні аудиторії та друзів-іноземців, потрібно всім публічно агітувати за відсторонення росіян і білорусів. Українські спортсмени, які відмовчуються, вони, як зрадники, пішли проти своєї Батьківщини. Росіяни й білоруси писали О. Верняєву, чому перестав їх любити, а точніше, чому став їх ненавидіти. Деякі в приватних розмовах говорили, що їм прикро за те, що сталося. Але багато негативних повідомлень і запитань про те, чому він протестує проти російських спортсменів, які, як вони вважають, не причетні до війни в Україні.

Українські спортсмени демонструють, як і весь український народ, свою згуртованість і тим самим прискорюють перемогу України своєю спрямованістю, націленістю на відстоювання справедливості, демократії, честі й гідності. Окупанти нищать наші міста та села, але їм не вдається насадити нам їхню рабську свідомість.

Висновок. Війна в Україні негативно позначається на розвитку економіки, культури, освіти, спорту, знижує якість життя всіх верств населення, викликає в людей тривожність, депресію, посттравматичні стресові розлади.

Відкриттям для світу стали згуртованість, патріотизм, мужність, жертвовність нашого народу, у тому числі й спортсменів, а також усвідомлення загрози російської імперії для всього демократичного світу.

Діяльність українських спортсменів під час війни не обмежується тренуваннями та виступами на змаганнях. До пріоритетної (рис. 1) належить і діяльність, спрямована на матеріальну підтримку ЗСУ і збір коштів, сприяння розвитку дитячого та юнацького спорту, донесення інформації про наслідки російської агресії до світової громадськості й тим самим викликати її засудження та підтримку України.



Рис. 1. Напрями діяльності українських спортсменів під час російської агресії

Українські спортсмени у зв'язку з цим стали тим рупором, який мінє сприйняття, ставлення до України й українців від індиферентного до співчутливого, викликаючи обурення геноцидом, жорстокістю та дикунством агресора й повагу до нашої нації.

Навала рашистів своїми численними ракетами, бомбами та мінами спричинила руйнування й знищення значної частини спортивної інфраструктури України. Зупинено, скасовано або перенесено дуже багато змагань і тренувальних процесів. Але, попри всі ці жахіття й негаразди, спортивне життя в Україні відновлюється, продовжується, а подекуди набирає обертів. Станом на сьогодні вже є чимало приводів для оптимізму, про які йшлося вище, і можна не сумніватися, що з кожним днем, який наблизатиме нас до перемоги над ворогом, із кожним успіхом на змаганнях їх ставатиме дедалі більше, і зовсім скоро український спорт зробить два, а, може, і більше впевнених кроків уперед у своєму розвитку та заслужено посідатиме одне з чільних місць на світовому рівні.

Перспективою в дослідженні цієї теми є розширення й поглиблення вивчення цілеспрямованої діяльності українських спортсменів на інформаційному фронті, волонтерській діяльності та в підтримці розвитку юнацького й дитячого спорту; обґрунтування недоцільності бойкоту українськими спортсменами міжнародних змагань та олімпійських ігор, що може справити негативний вплив на розвиток галузі й викликати еміграцію наших спортсменів.

Сподіваємося, що спільні зусилля НОК України, НОК країн-партнерів, спортивної громадськості змусять МОК урегулювати правові основи щодо ізоляції російських і білоруських спортсменів від участі в Олімпійських і Паралімпійських іграх та інших Міжнародних змаганнях.

Джерела та література

1. Офіційно. Рішення виконавчого комітету Української асоціації футболу щодо змагань у сезон – 2021/2022 [Офіційно. Рішення виконкому Української асоціації футболу щодо проведення змагань у сезоні 2021/2022 років. URL: <https://uaf.ua/article/45020>
2. Про деякі питання проведення всеукраїнських спортивних заходів в умовах воєнного стану: Наказ Міністерства молоді та спорту України від 28.05.2022 № 1587 [Про деякі питання проведення всеукраїнських спортивних заходів в умовах воєнного стану]: Наказ Мінмолодь спорту України. України від 28 травня 2022 р. № 1587]. URL: <https://mms.gov.ua/prasearch?&num=1587>
3. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. № 57 і від 3 березня 2022 р. № 194: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2022 № 615 [Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. № 57 та від 3 березня 2022 р. № 194: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2022 р. № 615]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615-2022>
4. Про затвердження «Доктрини інформаційної безпеки України»: Указ Президента України від 25.02.2017 № 47/2017. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>
5. Офіційне інтернет-представництво Президента України <https://www.president.gov.ua> > news > yakshorosijski...
6. Дубов Д. «Стратегічний наратив»: до проблеми реалізації сутнісної складової стратегічних комунікацій в Україні». Аналітична записка. URL: https://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/16126.1.
7. Лебідь Н. М. Наративи війни в українських ЗМІ в умовах повномасштабного вторгнення росії. *Прикладні соціально-комунікаційні технології*. 2022. Т. 33 (72). № 5. Ч. 2. С. 295–300. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/part_2 (in Ukrainian).
8. Цурканова І. Комплексний політичний аналіз вторгнення Росії в Україну. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. *Політичні науки та публічне управління*, 2022. Т. 1(61). С. 113–120. URL: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-1\(61\)-18](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-1(61)-18) (in Ukrainian).
9. Чеховська М., Рагнев А. Стратегічний наратив у системі стратегічних комунікацій. *Право і суспільство*. 2018. № 5. Ч. 2. С. 32–37. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/5_2018/ (in Ukrainian).
10. Розвиток спорту в Івано-Франківську у час війни. *Galka.if.ua*. URL: <https://galka.if.ua/vlasne-zdorov-ia-ta-nahaduvannia-vsiv-pro-ukrainu-ia-k-u-frankivsku-rozvyvaietsia-sport-u-chas-viyny-foto/>
11. Ольга Саладуха: «Одиниці росіян виступили проти війни». URL: <https://ua.tribuna.com/uk/athletics/100000036645-olga-saladuxa-ediniczy-rossiyan-vystupili-protiv-voyny-a/>
12. На благодійному вечорі Світоліної зібрали 170 ... *Sport.ua*. URL: <https://sport.ua/uk/news/606098-na-blagotvoritelnom>
13. Усик: Дуже пишаюся, що я – українець. URL: <https://sportarena.com/uk/boxing/usik-duzhe-pishayusya-shho-ya-ukrayinets-nas-ne/>
14. Голова Міжнародного паралімпійського комітету закликав. URL: https://lb.ua/sport/2022/03/04/508046_golova_mizhnarodnogo.html

15. Легкоатлетка Ганна Рижикова: росіяни не поважають. URL: <https://kp.ua/ua/sport/a663717-lehkoatletka-hanna-rizhikova-rosijani-ne-povazhajut-olimpijski-printsipi-ta-porushujut-jikh>
16. Про усунення росіян з ЧС з легкої атлетики – Магучіх. *I Sport*. URL: <https://isport.ua/ua/other/athletics/6688347>
17. Комерціалізація духу. *Листи до приятелів*. URL: <https://lysty.net.ua/komertsializatsiya-dukhu/>
18. Яна Осадча. Міжнародна асоціація боксу скасувала заборону для спортсменів рф і білорусі брати участь у змаганнях. *Українська правда*. 05.10.2022. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/10/5/250711/>

References

1. Officially. The decision of the executive committee of the Ukrainian Football Association regarding competitions in the 2021/2022 season [Official. The decision of the executive committee of the Ukrainian Football Association regarding the holding of competitions in the 2021/2022 season. URL: <https://uaf.ua/article/45020>
2. On some issues of holding all-Ukrainian sports events under martial law: Order of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine dated 05/28/2022 No. 1587 [On some issues of holding all-Ukrainian sports events under martial law]: Order of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine. of Ukraine dated May 28, 2022, No. 1587]. URL: <https://mms.gov.ua/npasearch?&num=1587>
3. On Amendments to Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 57 dated January 27, 1995 and No. 194 dated March 3, 2022: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated May 20, 2022 No. 615 [On Amendments to Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated January 27 No. 57 of 1995 and No. 194 of March 3, 2022: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 615 of May 20, 2022]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615-2022>
4. On the approval of the "Doctrine of Information Security of Ukraine": Decree of the President of Ukraine dated February 25, 2017 No. 47/2017. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>
5. Official online representation of the President of Ukraine <https://www.president.gov.ua/news/yakshorosijski...>
6. Dubov, D. «Strategic narrative»: to the problem of implementing an essential component of strategic communications in Ukraine." Analytical note. URL: https://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/16126.1.
7. Lebid, N. M. (2022). Narratives of war in the Ukrainian mass media in the conditions of a full-scale invasion of Russia. *Applied social and communication technologies*, 33 (72), No. 5, 2, 295–300. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/part_2 (in Ukrainian).
8. Tsurkanova, I. (2022). Comprehensive political analysis of Russia's invasion of Ukraine. Scientific works of the Interregional Academy of Personnel Management. *Political science and public administration*, 1(61), 113–120. URL: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-1\(61\)-18](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-1(61)-18) (in Ukrainian).
9. Chekhovska, M., Ragnev, A. (2018). Strategic narrative in the system of strategic communications. *Law and society*, 5, 2, 32–37. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/5_2018/ (in Ukrainian).
10. Development of sports in Ivano-Frankivsk during the war Galka.if.ua URL: <https://galka.if.ua/vlasne-zdorovia-ta-nahaduvannia-vsime-pro-ukrainu-iak-u-frankivsku-rozvyvaietsia-sport-u-chas-viyny-foto/>
11. Saladukha, Olga: «Units of Russians opposed the war». URL: <https://ua.tribuna.com/uk/athletics/100000036645-olga-saladuxa-ediniczy-rossiyan-vystupili-protiv-vojny-a/>
12. At Svitolina's charity evening, they collected 170 ... *Sport.ua*. URL: <https://sport.ua/uk/news/606098-nablagotvoritelnom>
13. Usyk: I am very proud that I am Ukrainian. URL: <https://sportarena.com/uk/boxing/usik-duzhe-pishayusya-shho-ya-ukrayinets-nas-ne/>
14. The head of the International Paralympic Committee called. URL: https://lb.ua/sport/2022/03/04/508046_golova_mizhnarodnogo.html
15. Track and field athlete Hanna Ryzhikova: Russians do not respect . URL: <https://kp.ua/ua/sport/a663717-lehkoatletka-hanna-rizhikova-rosijani-ne-povazhajut-olimpijski-printsipi-ta-porushujut-jikh>
16. On the elimination of the Russians from the Athletics Championship – Maguchih. *I Sport*. URL: <https://isport.ua/ua/other/athletics/6688347>
17. Commercialization of spirit Letters to friends. URL: <https://lysty.net.ua/komertsializatsiya-dukhu/>
18. Osadcha, Yana. The International Boxing Association canceled the ban on athletes from the russian federation and belarus to participate in competitions. *Ukrainian Pravda*, 05.10.2022. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/10/5/250711/>

Стаття надійшла до редакції 02.09.2023 р.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ЖИТТЯ, ПОВ'ЯЗАНОЇ ЗІ ЗДОРОВ'ЯМ, У РОЗРІЗІ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА БЕЗРОБІТТЯ (МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД)

Світлана Індіка¹, Наталія Бєлікова¹

¹ Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна, indyka.svitlana@vnu.edu.ua

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2023-03-12-18>

Анотації

Актуальність. Працездатність розглядається як важливий аспект благополуччя та стану здоров'я. Одним із найважливіших факторів, пов'язаних із працездатністю, є показник якості життя, пов'язаної зі здоров'ям (HRQOL), який оцінює фізичні, психічні й соціальні аспекти здоров'я людини. **Мета дослідження** – здійснити аналіз міжнародного досвіду оцінки показників якості життя, пов'язаної зі здоров'ям, у розрізі трудової діяльності та безробіття. **Методи дослідження** – бібліосемантичний метод дослідження з наступним проведенням контент-аналізу наукових літературних джерел й електронних ресурсів. **Результати дослідження.** HRQOL детерміновано системою чинників, аналіз яких здійснювався з акцентом уваги на таких напрямках, як трудова діяльність і безробіття. Багатофакторний аналіз низки досліджень підтвердив, що стрес, який пов'язаний із певними видами професій, вплив небезпек на робочому місці, нещасні випадки на виробництві, призводять до низького рівня HRQOL або пов'язаних із трудовою діяльністю проблем зі здоров'ям. Якість життя безробітних нижча, ніж у працевлаштованих. Окрім того, вона є вищою в жінок у порівнянні з чоловіками. Представники окремих професій (учителі, юристи, медичні працівники, інженери, страхові агенти) унаслідок високого рівня робочого стресу мають нижчі показники якості життя. Працівники з вищим професійним статусом мають вищі показники якості життя. Якість життя населення, зайнятого в економіках країн, що розвиваються, знижена. **Висновки.** Отже, отримані результати вказують на важливість виявлення факторів, які прямо чи опосередковано впливають на всі сфери якості життя, пов'язаної зі здоров'ям осіб працездатного віку, задля їх корекції, оскільки підвищення якості життя є одним із ключових завдань стратегії планування розвитку країни та її відбудови в післявоєнний період.

Ключові слова: якість життя, здоров'я, безробіття, вік, стать.

Svitlana Indyka, Nataliia Bielikova. Study of Indicators of the Quality of Life Related to Health by Labor Activity and Unemployment (International Experience). **Topicality.** Work capacity is seen as an important aspect of well-being and health. One of the most important factors related to work capacity is health-related quality of life (HRQOL), which assesses the physical, mental, and social aspects of a person's health. **The purpose of the study** was to analyze the international experience of assessing indicators of the quality of life related to health in terms of labor activity and unemployment. **Research methods:** bibliosemantic research method followed by content analysis of scientific literary sources and electronic resources. **Research Results.** HRQOL is determined by a system of factors, the analysis of which was carried out with an emphasis on such areas as labor activity and unemployment. Multivariate analysis of a number of studies confirmed that occupational stress, exposure to workplace hazards, occupational accidents contribute to low HRQOL or work-related health problems. The quality of life of the unemployed is lower than that of the employed, besides, it is higher for women compared to men. Representatives of certain professions (teachers, lawyers, medical workers, engineers, insurance agents) have lower quality of life indicators due to a high level of work stress. Employees with higher professional status have higher indicators of quality of life. The quality of life of the population employed in the economies of developing countries is reduced. **Conclusions.** Thus, the obtained results indicate the importance of identifying factors that directly or indirectly affect all areas of the quality of life related to the health of persons of working age in order to correct them. Since improving the quality of life is one of the key tasks of the country's development planning strategy and its reconstruction in the post-war period.

Key words: quality of life, health, unemployment, age, gender.

Вступ. За прогнозами Ради ЄС, трагічні наслідки тривалої війни з РФ, які тільки посилюються з повномасштабним уторгненням, можуть призвести до втрати Україною, за даними статистики, до 33 % населення. [49]. Підтвердженням цієї загрози є зменшення чисельності тих, хто живе й працює в Україні вже зараз: від початку російської агресії кількість населення скоротилася на 6,7 млн [50]. Крім того, змінюється статево-вікова структура українського суспільства – скоротилася частка осіб продуктивного віку [51], що матиме критичні наслідки для її економічної відбудови в майбутньому [1].